

Ohjeistus rehtoreille sisäilmatilanteeseen

2.12.2020

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Ohjeistus yhteistyönä

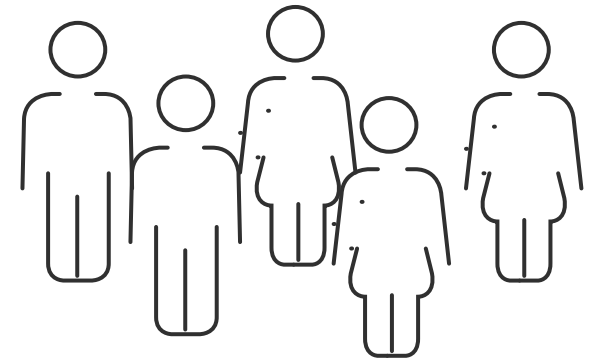
- Kansallisessa sisäilma ja terveys -ohjelmassa koottiin yhteistyössä OAJ:n ja Suomen Rehtorien kanssa ohjeistus rehtorien tehtävistä, kun heidän johtamassaan yksikössä tulee esiin epäily sisäilmaan liittyvästä haitasta.
- Erityisesti rehtorit kokevat tarvitsevansa koulutusta ja tukea rooliinsa koulujen sisäilmaongelmien hallinnassa, vaikka suurimmassa osassa kunnista (70 %)* on käytössä jonkinlainen toimintaohje sisäilmaongelmien hoitamiseen.
- Tässä ohjeistuksessa käydään läpi, mitä rakennukseen liitetyn haitan selvittämisessä eri vaiheissa yleisimmin tapahtuu ja mikä on rehtorin rooli. Ohjeistusta lukiessa on kuitenkin hyvä huomioida myös oman kunnan toimintamalli sisäilmatapauksien selvittämiseen.
- Lue lisää: [Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelma 2018–2028](#)
- * [Avaimet terveelliseen ja turvalliseen rakentamiseen \(AVATER\)](#) -hanke

Rehtorin kokonaisvastuu

Rehtorilla (tai oppilaitoksen johtajalla, myöhemmin rehtori) on opetuksen ja koulutuksen järjestäjän edustajana kokonaisvastuu

- johtamansa yksikön toiminnan järjestelyistä sekä
- lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden oppimisympäristön ja
- henkilöstön työn ja työympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta.

Lue lisää: [Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos](#)

Rehtorin vastuu sisäilmasto-ongelmaa epäiltäessä

Rehtorin on ryhdyttävä selvittämään tilannetta sekä pyrittävä haitan tai puutteen poistamiseen käytettävissään olevin keinoin, mikäli oppimisympäristössä ilmenee:

1. **epäily olosuhdehaitasta** tai epäpuhtauslähteestä **tai**
2. **akuutti ongelma**, kuten vesivuoto

Lasten hyvinvointi, kasvuolot ja oppimisympäristö, työntekijöiden työympäristö ja työolosuhteet sekä kiinteistöjen kunto on huomioitu lainsäädännössä

thl

Kuntalaki (410/2015) ja erityislainsäädäntö

Perusopetuslaki (628/1998) ja varhaiskasvatuslaki (540/2018)
Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) ja lastensuojelulaki (417/2007)
Terveysturvallisuuslaki (763/1994) ja Asumisterveysasetus (545/2015)
Terveysturvallisuuslaki (1326/2010) ja -asetus (338/2011)
Työterveyshuoltolaki (1383/2001)
Työturvallisuuslaki (738/2002)

Maankäyttö ja rakennuslaki (132/1999)

Lähde: THL 2020

Sisäilman laatuun vaikuttavat tekijät

- Sisäilmassa voi olla hyvin monia erilaisia haittatekijöitä, jotka voivat aiheuttaa pääosin lieviä ja ohimeneviä oireita. Sisäilmaan liitettyjä haittoja ovat mm.
  - puutteellinen ilmanvaihto
  - alhainen, korkea tai vaihteleva sisälämpötila, kuiva sisäilma
  - pölyisyys ja likaisuus
  - veto, tunkkaisuus, hajut
- Sisäilmaan vaikuttaa myös mm. rakennuksen sijainti ja ulkoilma, toiminta rakennuksessa ja rakennuksen käyttäjät.

Lue lisää: [Mitkä tekijät vaikuttavat sisäilmaan](#)

Sisäilman laatuun vaikuttavia tekijöitä

Fysikaaliset

Lämpötila
Kosteus
Ilmanvaihto
Veto
Melu
Radonsäteily

Kaasumaiset

Haihtuvat orgaaniset yhdisteet (VOC)
Formaldehydi
Hiilimonoksidi eli häkä
Hiilidioksidi
Ammoniakki
Radon

Hiukkasmaiset

Pienhiukkaset
Kuidut
Allergeenit
Mikrobit
• Bakteerit
• Homeet
• Hiivat
• Virukset
• Alkueläimet

Sisäilmaan liitetty oireilu

Kokemus sisäilmasta on yksilöllistä, ja siksi myös sisäilmaan liitettyyn oireiluun sekä siihen, kuinka haitalliseksi henkilö sen koee, vaikuttavat sisäilman haittatekijöiden lisäksi myös monet muut seikat, kuten

- yksilölliset tekijät sekä
- erilaiset kuormittavat asiat, kuten työ- tai kouluyhteisöön liittyvät paineet ja tuen puute.

On huomioitava, että oireita ja haittakokemuksia esiintyy normaalisti myös niissä rakennuksissa, joissa ei ole todettu sisäilman laatuun vaikuttavia puutteita, joten oireilu on huono mittari sisäilman epäpuhtauksien määrästä.

Lue lisää: [Miten sisäilma vaikuttaa ihmisten terveyteen?](#)

Lue lisää: [Tietoa oireilusta sisäympäristössä](#)

Ennaltaehkäisy

Havainto

Ilmoitus

Esiselvitys

Selvitys ja ongelman määrittely

Toimenpiteet

Seuranta

Sisäilmaprosessi ja rehtorin tehtävät

*Pelkkä rehtorien kouluttaminen sisäilmastotilanteen hoitoon ei riitä vaan **myös oppilaitoksen käyttäjiä** kuten henkilökuntaa ja oppilaita **tulee opastaa, miten ongelmia voidaan ennaltaehkäistä ja miten sisäilmaan liittyvässä ongelmatilanteessa toimitaan.***

Ennaltaehkäisy

Tilojen oikea käyttö:

- siinä tarkoituksessa, johon suunniteltu. Käytävä-, vintti- tai kellari-tilat ei opetuskäytössä
- oikea oppilasmäärä ja ilmanvaihdon riittävä mitoitus
- perehdytys rakennuksen käyttöön

Koulun henkilöstö ja oppilaiden havainnot:

- siivottavuus ja siivouksen taso
- olosuhteiden havainnointi esim. hajut ja tunkkaisuus
- muutokset esim. seinäpinnoilla kuten maalin hilseily ja kosteusjäljet

Kiinteistön omistaja

- kiinteistön hoito ja ylläpito (PTS) sekä ripeä tarttuminen havaittuihin puutteisiin
- aktiivinen ja avoin viestintä, myös ennaltaehkäisevistä toimista

Ympäristön ja yhteisön monialainen tarkastus

- esim. ympäristöterveystarkastajan kutsumana

Ennaltaehkäisy

Havainto

Ilmoitus

Esiselvitys

Selvitys ja ongelman määrittely

Toimenpiteet

Seuranta

Havainto epäilystä haitasta voi olla esimerkiksi

Näkyvä vaurio tai todettu akuutti haitta

- katto- tai muu vesivuoto
- ilmanvaihdon toimimattomuus tai pysähtyminen
- viemärin vuoto tai tulviminen jne.
- muu olosuhdemuutos

Toimintatapojen muutokset rakennuksen käytössä

- esim. lisääntynyt ikkunatuuletus, joka voi viitata esim. ilmanvaihto-ongelmaan

Käyttäjien tyytymättömyys

- esim. veto, hajut, joskus oireilu

Ilmoitus sisäympäristöön liittyvästä haitasta voi tulla

- oppilaalta tai oppilaan huoltajalta
- oppilaan opettajalta
- työntekijältä
- muulta ilmoittajalta kuten huolestuneelta kuntalaiselta

Kasvokkain, puhelimitse, sähköpostilla tai esim. kunnan sähköisen ilmoitusjärjestelmän kautta.

Sähköinen järjestelmä välittää ilmoituksen kaikille tarvittaville tahoille ja vähentää tiedonkulun katkeamista.

Ilmoitusvaiheessa rehtorin tehtävänä

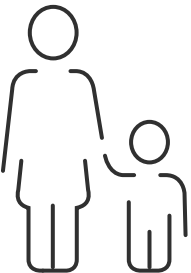
on olla selvillä kunnan toimintamallista sisäilmasto-ongelmien hoitamiseksi ja siitä, miten toimitaan.

- Ohjata havainnon tekijä ilmoittamaan havainnosta tai ilmoittaa itse kiinteistöhoitoon tai kiinteistön omistajalle
  - palvelupyyntö/vikailmoitus (akuutit tapaukset) → kiinteistöhoito
  - sisäilma-/haittailmoitus → kiinteistön omistajan edustaja
- Ohjata tarvittaessa mahdollisesti sisäilmassa oireileva terveydenhuollon piiriin
  - työntekijä työterveyshuoltoon, oppilas kouluterveydenhuoltoon
- Olla tietoinen kunnan asettamista muista mahdollisista tehtävistä rehtorille

Havainnon ja ilmoituksen pohjalta tilanne ratkeaa usein jo kiinteistöhuollon toimenpiteillä.

Jos oppilas tai oppilaan huoltaja ilmoittaa sisäympäristöön liittyvästä haittaepäilystä:

- Kohtaa oppilas ja oppilaan huoltaja, kuuntele ja pyri rauhoittamaan tilannetta.
- Ohjaa huoltajaa tekemään ilmoitus myös kirjallisesti rehtorille esim. sähköpostilla. Oppilaan terveystietoa ei suositella kuitenkaan välitettäväksi sähköpostilla.
- Kerro oppilaalle ja hänen huoltajalleen, miten tilannetta selvitetään, kauanko selvityksessä voi mennä ja jatkossa, mitä asialle on tehty.
- Ohjaa oppilas **kouluterveydenhuoltoon, mikäli** hän (tai huoltaja) kokee tarvitsevansa hoitoa.
- Mikäli oppilas on käynyt muualla terveydenhuollossa kuten yksityisellä lääkäriasemalla, ohjaa huoltajia olemaan yhteydessä myös kouluterveydenhuoltoon.
- Mikäli oppilas tarvitsee tukea tilanteessa, selvitä tarvittaessa, millä tavalla opetustoiminta tai muu tuki järjestetään oppilaalle.

Jos työntekijä ilmoittaa sisäympäristöön liittyvästä haittaepäilystä:

- Kuuntele ja kohtaa työntekijä, pyri rauhoittamaan tilannetta.
- Ohjaa työntekijä tekemään haittailmoitus tai huolehdi sen täyttämisestä yhdessä työntekijän kanssa.
- Kerro työntekijälle, miten asia tulee etenemään ja jatkossa, mitä asialle on tehty.
- Huomioi salassapitovelvollisuus. Terveyttä koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä tietoja. Työntekijän ei tarvitse kertoa kokemistaan oireista tai terveysasioistaan esimiehelle.
- Ohjaa työntekijä **työterveyshuoltoon, mikäli** hän kokee tarvitsevansa hoitoa.
- Tarvittaessa selvitä yhdessä työterveyshuollon kanssa mahdolliset toimenpiteet työntekijän työssä jatkamisen mahdollistamiseksi.

Lue lisää: [Sisäilma työpaikalla](#)

Esiselvitys käynnistetään

Kun haittailmoitus on tehty, esiselvityksessä muodostetaan kuva ongelmasta ja sen laajuudesta:

- Ensimmäiseksi tarkistetaan rakennuksen ja sen järjestelmien tekninen toimivuus esim. kiinteistöhoiton toimesta. Tällä ratkeaa jo iso osa ongelmatilanteista
  - Tarvittaessa käytetään sisäilma-asioihin perehtynyttä asiantuntijaa esim. rakennusterveysasiantuntijaa (RTA), joka kerää taustatiedot ja tekee arvion lisäselvityksien tarpeesta sekä tutkimussuunnitelman jatkoselvityksiä varten.
- Lopuksi mahdollisen selvitetyn ongelman raportointi

Esiselvitysvaiheessa

Rehtorin tehtävänä on

- Edistää ongelman ratkaisemista asiakaskeisestii lisäten luottamusta ja niin, että saadaan riittävät tiedot rakennuksen kunnosta esim. esittelemällä tiloja käyttäjän näkökulmasta.
- Varmistaa, että saa tietoonsa raportin esiselvityksestä ja ymmärtää tulosten merkityksen ja mahdolliset tarvittavat toimenpiteet.
- Viestiä yhdessä kiinteistönomistajan kanssa esiselvityksen tuloksista.

Tilanne esiselvitysvaiheen jälkeen

Pysähdytään arvioimaan tilanne

- 1) Ongelmatilanteen aiheuttaja tunnistettu
  - Korjaavat toimenpiteet ja seuranta
  - Tiedotus mitä tehty ja miten seurataan

- 2) Tilanne vaatii jatkoselvitystä
  - Jatkotutkimukset tutkimussuunnitelman mukaisesti
  - Tarvittaessa käynnistetään sisäilmaryhmätyöskentely, jossa päätetään mahdollisista muista selvityksistä esim. työyhteisöön liittyen
  - Tiedotus lisäselvitystarpeesta

Viestintä: mitä tapahtuu seuraavaksi ja miten vaikuttaa arkeen koulussa

Sisäilmaviestinnän tavoite

- Viestiä säännöllisesti sisäilmasta
  - ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä sekä ongelmatilanteessa selvityksistä ja ratkaisemisesta
- Auttaa tilan käyttäjiä eli oppilaita ja koulun henkilökuntaa ymmärtämään ongelmatilannetta ja siihen liittyvää huolta, päätöksentekoa ja toimenpiteitä
  - tilanteen rauhoittaminen ja käyttäjien huolen kuuleminen sekä siihen reagointi myös viestinnän keinoin on tärkeää
- Parantaa asiantuntijoiden keskinäistä yhteistyötä
- Rakentaa luottamusta käyttäjien ja ongelmatilannetta hoitavien välillä

Viestintä sisäilma-asioista

Sisäilmatilanteissa tulisi olla tehtynä viestintäsuunnitelma, jota päivitetään tilanteen edetessä ja jonka mukaan voidaan yhtenäisesti viestiä.

Viestinnän kannalta tärkeitä vaiheita sisäilmatilanteen selvittämisen prosessissa ovat:

- 1) Jos rakennuksessa havaitaan ongelma - mitä on havaittu ja miten asia etenee?
- 2) Kun rakennuksen tutkiminen alkaa - mitä, miten ja miksi?
- 3) Kun tutkimustulokset valmistuvat - mitä on havaittu ja mihin toimiin ryhdytään?
- 4) Jos toimenpiteitä suunnitellaan - mitä, milloin ja miten vaikuttaa arkeen?
- 5) Kun toimenpiteet edistyvät - mitä on tehty ja miten?
- 6) Prosessin päätös ja seuranta - mitä on tehty ja miten tilannetta seurataan?

Viestinnän suunnittelu

Sisäilmaryhmän laatima viestintäsuunnitelma on osa sisäilmaongelmaan liittyvän ongelmatilanteen hoitoa.

Viestintä on huomioitava koko prosessin läpi. Sen tulisi olla läpinäkyvää ja ajantasaista, mikä kasvattaa luottamusta.

Tarkasteltavat näkökulmat viestinnän suunnittelussa:

- Miten saada tarvittavaa tietoa tilan käyttäjiltä sisäilmaryhmälle?
- Mistä asioista, missä vaiheessa ja millä tavalla sisäilmaryhmän tieto tulisi välittää tilankäyttäjille?
- Miten vahvistaa ongelmatilannetta hoitavan sisäilmaryhmän sisäistä tiedonkulkua ja viestintää?
- Miten huomioida ulkoinen viestintä, tiedotusvälineet?

Lue lisää: [Selätä sisäilmastokiista - viesti viisaasti](#)

Lue lisää: [Viestintä sisäilma-asioissa avainasemassa](#)

Roolit viestinnässä

Jokainen tahon viestii omasta roolistaan käsin ja omaan asiantuntemus-alueeseensa liittyvistä asioista yhtenäisesti ja sovitusti **viestintäsuunnitelman** mukaan:

- tutkijat omalta osaamisalueeltaan kertovat tutkimuksista, niiden sisällöstä ja tuloksista
- kiinteistön omistaja ja rehtori yhdessä rakennukseen liittyvistä tulevista toimenpiteistä ja niihin liittyvistä päätöksistä
- terveydenhuolto (työterveyshuolto, kouluterveydenhuolto) sisäilmastokyselyn tuloksista ja terveydellisestä merkityksestä
- rehtori viestii oppilaille ja huoltajille sekä työntekijöille tilanteesta ja sen vaikutuksesta koulutyöhön/työhön.

On kuitenkin tärkeää sopia aina, kenellä on viestintävastuu.

Eri tahot ja asiantuntijat paikalla myös viestintätilaisuuksissa.

Milloin sisäilmaryhmätyöskentely käynnistyy?

Jos esiselvitysvaiheessa tehdyn tilannearvion mukaan:

- ongelman syy on epäselvä tai ongelmatilanne on pitkittynyt
- ongelma huolestuttaa käyttäjiä merkittävästi
- korjaukset ovat mittavia, jatkuvat pitkään ja hankaloittavat toimintaa tiloissa
- ongelman selvittämiseen osallistuu laajasti eri toimijoita
- sisäympäristön oireilun syyksi epäillään esiselvityksen perusteella rakennettua ympäristöä tai oireet jatkuvat eivätkä korjaannu (kevyin) teknisin korjaustoimin

Moniammatillisen sisäilmaryhmän tarkoitus on tuoda osaamista sisäilmaan liittyvän ongelmantilanteen ratkaisemiseksi. Sisäilmaryhmän toiminta esitellään dialla 38.

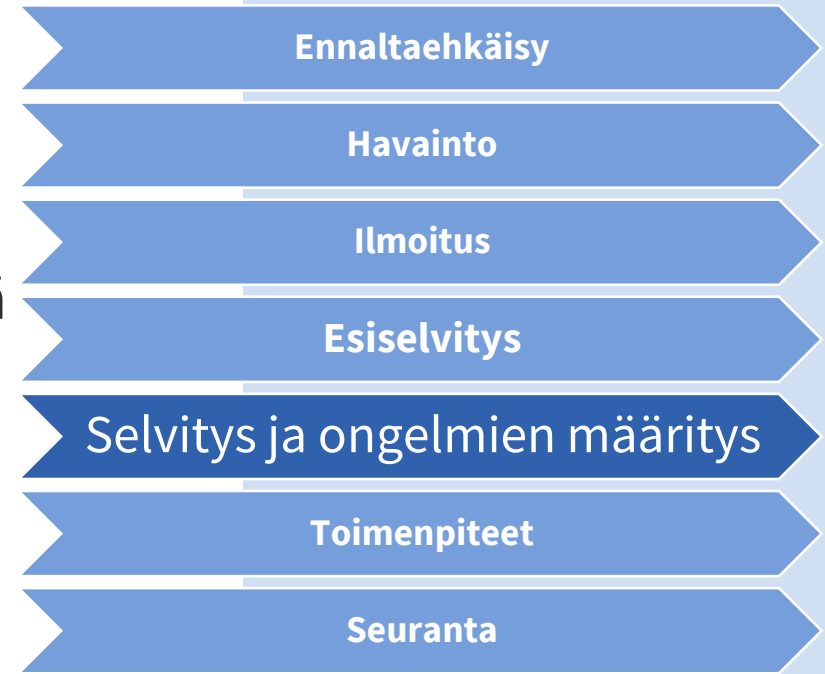
Rehtorin tulee osallistua itse tai delegoida toiselle osallistuminen mahdolliseen kohdekohtaiseen sisäilmaryhmään ja tehdä yhteistyötä tilannetta selvittävien toimijoiden kanssa.

Lue lisää: [Sisäilmaryhmän perustaminen ja toiminnan organisointi](#)

Selvitysvaihe käynnistetään

- Jos esiselvitysvaiheen tiedot viittaavat rakennuksessa olevaan haittaan tai vaurioon, jonka syytä on selvitettävä perusteellisemmin tai enemmän, tai
- Jos esiselvityksessä ei ole pystytty tunnistamaan ongelman syytä ja edelleen ollaan vakuuttuneita haitan liittyvän rakennukseen,
edetään esiselvityksessä tehdyn tutkimussuunnitelman mukaan.

Teknisten selvitysten lisäksi tulee huomioida myös tilojen käyttäjät, kuten oppilaat ja työntekijät ja huolehtia mm. heidän tiedon tarpeesta.

Selvitysvaiheessa rehtorin tehtävänä on

- Edistää ratkaisukeskeisesti ongelman selvittämistä tarkentamalla henkilöstöltä ja oppilailta saamaansa tietoa, esim. missä rakennuksen osassa ongelmia koetaan eniten.
- Olla tietoinen rakennuksessa tapahtuvista selvitys- ja mahdollisista korjaustoimenpiteistä.
- Viestiä yhdessä muiden sisäilmaryhmän jäsenten kanssa
  - Kiinteistön omistaja – kiinteistöä koskevat selvitykset, aikataulu ja tulokset
  - Rehtori – koulutyön jatkuminen ja vaikutus toimintaan koulussa
  - Terveystieteiden tutkimuskeskus – oireiden ja olosuhteiden terveydellisestä merkityksestä
- Viestinnän hyviä käytäntöjä:
  - Koulun sisäilmasivut verkossa
  - Käyttäjien kuuleminen ja viestintätilaisuudet
  - Yhteyshenkilöiden nimeäminen tilan käyttäjien tiedon tarpeisiin

Ongelman määrittely selvitysten jälkeen

- Pysähdytään tarkastelemaan sisäilmaryhmässä selvitysten tuloksia, tekemään johtopäätöksiä ja mahdollisia jatkotoimenpiteitä.
- Rehtori on mukana tekemässä johtopäätöksiä, mikäli hän osallistuu sisäilmaryhmätyöskentelyyn.
  - Yleensä rehtori tai hänen edustajansa osallistuu kohdekohtaiseen sisäilmaryhmään.
- Rehtorin tulee ymmärtää, miten johtopäätökset ovat muodostuneet ja mitä ne tarkoittavat jatkoa ajatellen.

Toimenpiteet

Mikäli rakennuksessa todetaan puutteita, jotka vaikuttavat viihtyvyyteen tai olosuhteisiin, **toimenpiteitä voidaan tehdä useassa eri vaiheessa**

- Toimenpiteitä olosuhteiden parantamiseksi tehdään myös normaalin kiinteistöhoidon yhteydessä koko rakennuksen elinkaaren ajan.

Mahdollisia korjaustoimenpiteitä odotettaessa voidaan väliaikaisesti:

- nostaa siivoustasoa ja parantaa siivottavuutta
- säätää ulko- ja sisäilman ja/tai tilojen välisiä paine-eroja
- tarvittaessa käyttää esim. ilmanpuhdistimia

Lue lisää: [Käyttöä turvaavat toimenpiteet](#)

Korjaustoimenpiteet

Mikäli selvitysten perusteella sisäilman koettujen häiritsevien tekijöiden syyksi paljastuu rakennuksessa olevat viat ja vauriot.

- Sisäilmakorjaukset eivät teknisesti eroa hyvän rakennustavan mukaisesta korjaamisesta.
- Korjaustoimenpiteiden aikaiset työ- ja oppimisympäristöä suojaavat ratkaisut tulee olla huolella suunnitellut.

Toimenpiteiden aikana tulee varmistua työmaolosuhteiden hallinnasta (mm. pölyn-, puhtauden ja kosteudenhallinta) sekä laadunvarmistuksesta ja dokumentoinnista koko prosessin ajalta.

Korjaustoimenpiteiden ajaksi voidaan tarvita mahdolliset väistötilat. Mikäli koulutyö kuitenkin jatkuu rakennuksessa, on rehtorin tehtävänä olla tietoinen kaikista rakennuksessa tapahtuvista toimenpiteistä.

- Mikäli rakennuksessa sekä remontoidaan että opiskellaan yhtäaikaisesti, rehtorin tulee varmistaa, että terveellinen ja turvallinen oppimis- ja työympäristö ei vaarannu.

Uusien tilojen käyttöönotto tai muutto väistötilaan

- Uusien tilojen käyttöön tulee saada perehdytys. Opastuksesta huolehtii yleensä kiinteistön omistajan edustaja.
- Muutettaessa väistötilaan tulee varmistaa, että mukana tuleva irtaimisto puhdistetaan Työterveyslaitoksen ohjeen ”[Ohje siivoukseen ja irtaimiston puhdistukseen kosteus- ja homevauriokorjausten jälkeen](#)” mukaan.
- Käyttöönottovaiheessa on hyvä järjestää viestintätilaisuuksia ja vierailuja / avoimia ovia uudessa tai korjatussa rakennuksessa sekä mahdollisessa väistötilassa.
- Tiedottaminen:
  - mm. kauanko väistötiloissa ollaan, miten opetusjärjestelyt hoidetaan, onko vaikutusta kouluarkeen.

Tehtyjen toimenpiteiden seuranta

- Toimenpiteiden onnistumisen seurantaan kuuluu mm.
  - rakenteiden toimivuuden ja
  - sisätilan olosuhteiden seuranta.
  - Käyttäjäkyselyt tai muu tilan käyttäjien tyytyväisyyden seuranta.
- Seurantasuunnitelman toteutus voidaan hyväksyä esimerkiksi sisäilmaryhmässä.
  - Kiinteistön omistajilla on yleensä vakiintuneet käytännöt korjausten onnistumisen seurantaan.
- Seurantajaksoina käytetään 2–5 vuotta
- Viestintä on osa seurantavaihetta

Lue lisää: [Korjausopas](#)

Tilojen käyttäjien kuuleminen

- Käyttäjien kuuleminen on tärkeää, sillä näin voidaan saada tietoa käyttäjien tyytyväisyydestä, olosuhdehaittojen kokemisen yleisyydestä sekä ongelman ratkaisuprosessiin vaikuttavista tekijöistä.
  - Voidaan käyttää myös seurantatyökaluna esim. toimenpiteiden jälkeen.
- Sisäilmatilanteissa kyselyn perusteella voidaan mahdollisesti auttaa tutkimusten kohdentamisessa, mutta kyselyn lisäksi ongelmatilanteen arvioinnin kouluissa tulee perustua aina rakennuksen teknisiin selvityksiin
  - Tarvittaessa myös muihin sisäilmast selvityksiin ja koulu- ja työterveydenhuollon tietoihin.
- Fokus olosuhteissa, ei oireissa.
- Sisäilmakyselyiden tilaamisesta päätetään sisäilmaryhmässä.

Sisäilmakyselyissä huomioitavaa

- Sisäilmakyselyt kertovat käyttäjien tyytyväisyydestä. Ne heijastavat vain heikosti sisäilman epäpuhtauksien pitoisuuksia, erityisesti jos sisäilmatilanne on kriisiytynyt.
- Ihminen on yksilö, ja kokemus sisäilmasta on yksilöllistä
- Tulosten tulkintaan tarvitaan kattavat vertailuaineistot
  - Alhainen vastaus-% tuo epävarmuutta tulosten tulkintaan
- Kyselyn toteutukseen kuuluu myös tuloksista tiedottaminen.

Lue lisää: [Sisäilmakysely oppilaille](#)

Lue lisää: [Sisäilmastokysely työpaikoille](#)

Mitä rehtori voi tehdä, jos asiat eivät etene kunnan toimintamallissa sovittujen käytänteiden mukaisesti?

Ohjata tarvittaessa

- oppilas tai oppilaan huoltaja olemaan yhteydessä terveydensuojeluviranomaiseen ts. kunnan terveystarkastajaan.
- työntekijä olemaan yhteydessä työpaikan työsuojeluvaltuutettuun.

Olla itse yhteydessä

- omaan esimieheen
- työsuojelupäällikköön
- kiinteistön omistajaan tai kiinteistön omistajaa edustavaan tahoon
- sisäilmaryhmän puheenjohtajaan

Toimijat sisäilmaprosessissa

Kiinteistön omistaja

Sisäilmaryhmä

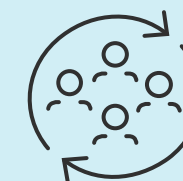
Kouluterveydenhuolto

Työterveyshuolto

Työsuojelu

Terveydensuojeluviranomainen

Ulkopuolinen asiantuntija

Kiinteistön omistajalle kuuluu vastuu rakennuksen ylläpidosta

- Erilaiset sopimussuhteet voivat vaikuttaa rakennuksen ylläpidon, hoidon ja huollon vastuisiin. Vastuut kannattaa aina selvittää, mutta pääsääntöisesti vastuu on kiinteistön omistajalla.
- Kiinteistön omistajan vastuulla on valtaosa havaituista fyysiseen ympäristöön liittyvistä epäkohdista, joihin ainoastaan omistajalla on sekä velvollisuus että mahdollisuus puuttua.
- Yleensä omistaja järjestää kaikki oppilaitoksen sisä- ja ulkoalueisiin liittyvät hoito-, huolto- ja korjauspalvelut sekä mahdolliset turvallisuuspalvelut.
- Sisätiloissa ja oppilaitoksen ulkoalueilla (tontilla) olevien kiinteiden rakenteiden ja kulkuväylien terveellisyyttä ja turvallisuutta heikentävien puutteiden korjaaminen kuuluu pääsääntöisesti omistajavastuuseen.
- Oppilaitoksen rehtori tai johtaja ei siis ole omistajan edustaja eikä vastaa kiinteistöön ja tiloihin liittyvistä asioista muutoin kuin vuokrasuhteessa määritellyin ehdoin.

Kiinteistön omistaja

Sisäilmaryhmä

Kouluterveydenhuolto

Työterveyshuolto

Työsuojelu

Terveysturvaviranomainen

Ulkopuolinen asiantuntija

Sisäilmaryhmä on moni-ammattillinen ryhmä

Tehtävänä on

- tuoda monialaista osaamista sisäilmaongelman selvittämiseen, parantaa vuorovaikutusta eri toimijoiden välillä sekä lisätä tilan käyttäjien luottamusta ongelman ratkaisemiseen.
- suunnitella ongelman käsittelyprosessi ja prosessin aikainen viestintä, tehdä prosessia koskevat päätökset yhdessä neuvotellen ja kaikkien ammattiryhmien osaamista hyödyntäen sekä esiintyä ulospäin yhtenäisesti

Ryhmässä on mukana on ainakin kiinteistön omistajan, toimialajohdon, tilojen käyttäjien, terveydensuojelun, työsuojelun ja terveydenhuollon edustajat.

- Kokoonpano voi vaihdella kunnasta riippuen, ja siinä voi olla vaihtuvia jäseniä kuten kohdetyöpaikan henkilöstön tai esimiehen edustaja tai käyttäjien edustaja.
- Kuntien sisäilmaryhmien työskentely voi erota toisistaan. Kunnassa voi olla mahdollisesti kohdekohtaisia sisäilmaryhmiä ja/tai kuntatasoinen sisäilmaryhmä, jossa edustajat vaihtuvat.

Lue lisää: [Sisäilmaryhmän perustaminen ja toiminnan organisointi](#)

Kouluterveydenhuollon tehtävät

- oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen, pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta

Kouluterveydenhuollon työ on ensisijaisesti terveyttä edistävää, mutta tarvittaessa myös selvitetään oireita, tarjotaan tukea tai ohjataan eteenpäin tutkimuksiin.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö, kouluterveydenhoitajat ja -lääkärit, ovat avainasemassa ongelmien varhaisessa havaitsemisessa ja tuen tarjoamisessa.

Lue lisää: [Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos](#)

Lue lisää: [Kouluterveydenhuolto](#)

Työterveyshuollon tehtävät

- Työntekijöiden terveyden ja työkyvyn edistäminen, työ- ja toimintakyvyn arviointi ja tukeminen sekä työhön paluun tukeminen.
- Työolojen ja niiden terveydellisen merkityksen arviointi yhdessä työnantajan kanssa.
- Mahdollisen sisäilmaongelman terveydellisen merkityksen arviointi.

Tietojen antaminen, neuvonta ja ohjaus ovat työterveyshuollon keskeistä ja lakisääteistä toimintaa. Toiminnan tavoitteena on lisätä työnantajan, työntekijöiden sekä työpaikan muiden toimijoiden tietoja ja taitoja, jotka koskevat työterveyttä ja -turvallisuutta.

- Työnantajalla, työsuojelutoimikunnalla ja työsuojeluvaltuutetulla on oikeus saada työterveyshuollolta tietoja, joilla on merkitystä työntekijöiden ja työpaikan olosuhteiden terveellisyyden kannalta.
- Työterveyshuolto arvioi ohjauksen ja neuvonnan tarvetta työpaikkaselvitysten, terveystarkastusten ja sairauskäyntien perusteella.
- Yhteistyössä työterveyshuollon kanssa työnantaja selvittää työntekijän mahdollisuudet työssä jatkamiseen ja työtä tukevat toimet.

Lue lisää: [Työterveyshuolto](#)

Työsuojelutoiminta työpaikalla

Oppilaitokset ja päiväkodit ovat henkilöstön työpaikkoja. Myös oppilaat ja opiskelijat kuuluvat työsuojelun piiriin käytännön opetuksen tilanteissa kuten käsityö- ja kotitaloustunneilla sekä erilaisissa opetustyötiloissa tai -laboratorioissa työskennellessään.

Työsuojelutoimikunta

- edustuksellisen työsuojeluyhteistoiminnan elin, jossa ovat edustettuina työnantaja ja eri henkilöstöryhmät.

Työsuojeluvaltuutettu

- henkilöstön keskuudestaan vaalilla valitsema edustaja työsuojelun yhteistoimintaan.

Työsuojelupäällikkö

- toimii työnantajan edustajana. Työsuojelupäällikön tehtävänä on avustaa työnantajaa ja esimiehiä työsuojelun asiantuntemuksen hankintaan liittyvissä tehtävissä sekä ryhtyä toimenpiteisiin työnantajan ja työntekijöiden välisen yhteistoiminnan järjestämiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Lue lisää: [Työsuojeluhallinto](#)

Kiinteistön omistaja

Sisäilmaryhmä

Kouluterveydenhuolto

Työterveyshuolto

Työsuojelu

Terveysturvaviranomainen

Ulkopuolinen asiantuntija

Työsuojeluviranomainen

Tehtävänä on

- valvoa työsuojelua koskevien säännösten ja määräyksien noudattamista
- parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi
- torjua työtapaturmia, ennaltaehkäistä ammattitauteja ja vähentää työstä työntekijöille aiheutuvia fyysisen ja henkisen terveyden haittoja
- neuvoa ja ohjeistaa työn terveyteen ja turvallisuuteen sekä työsuhteen ehtoihin liittyvissä kysymyksissä.

Valvontaa toteutetaan pääasiassa työpaikoilla tehtävin tarkastuksin. Muita toimenpiteitä ovat esimerkiksi lupien myöntäminen, valvontakyselyt ja lausuntojen antaminen viranomaisille.

Työsuojeluviranomaisena toimii työsuojelutarkastaja (AVI), joka

- tekee tarvittaessa työsuojelutarkastuskäyntejä ja ohjeistaa/**velvoittaa työnantajaa** korjaamaan työturvallisuuteen liittyvät puutteet.

Terveydensuojeluviranomainen

Terveydensuojeluviranomaisena omassa kunnassa toimii ympäristöterveystarkastaja,

- jonka tehtävänä on arvioida erilaisia tiloja, esimerkiksi oppilaitoksia, säännöllisesti ja niiden olosuhteita tarkastamalla fysikaalisia, kemiallisia ja biologisia terveysriskejä ja -haittoja sekä yleisesti tilojen kuntoa ja toimintaa terveyshaittojen ennaltaehkäisyn näkökulmasta.

Mikäli tiloissa havaitaan puutteita, voi terveydensuojeluviranomainen antaa tarvittavia määräyksiä terveyshaitan poistamiseksi. Velvoite haitan poistamiseksi annetaan sille, jonka vastuulla haitta on. Kiinteistön kuntoon liittyvissä kysymyksissä velvoitteet annetaan pääsääntöisesti kiinteistön omistajalle.

- Tarkastusten välillä voi huoltajilta, oppilailta ja henkilökunnalta tulla terveydensuojeluviranomaiselle ilmoituksia oppilaitosten terveyshaittaepäilyistä. Jos on syytä epäillä mahdollista terveyshaittaa, viranomainen voi antaa **kiinteistön omistajalle velvoitteen** haitan selvittämiseksi, poistamiseksi tai rajoittamiseksi.

Kiinteistön omistaja

Sisäilmaryhmä

Kouluterveydenhuolto

Työterveyshuolto

Työsuojelu

Terveydensuojeluviranomainen

Ulkopuolinen asiantuntija

Ulkopuoliset asiantuntijat

- Auttavat ratkaisemaan rakennuksen tilannetta tai esim. tukemaan työyhteisöä.
- Antavat tietoa ongelman syistä ja korjaavista toimenpiteistä.

Esimerkkejä asiantuntijoista:

- Rakennusterveysasiantuntija (RTA) on rakennusten kunnan ja terveellisen sisäympäristön erityisasiantuntija. Vaihtoehtoisesti voi olla työpari esim. kosteusvaurion kuntotutkija ja sisäilma-asiantuntija.
- Työterveyden ammattilainen selvittää ja kertoo yleisemminkin haittakokemuksista sisäympäristössä ja niiden terveydellisestä merkityksestä
- Muita ulkopuolisia asiantuntijoita voivat olla esim. työyhteisöpsykologit ja viestinnän asiantuntijat.

Lue lisää: [rakennusterveysasiantuntijan ja lääkärin yhteistyöstä](#)

Lue lisää: [työpsykologin rooli](#)

Kiinteistön omistaja

Sisäilmaryhmä

Kouluterveydenhuolto

Työterveyshuolto

Työsuojelu

Terveydensuojeluviranomainen

Ulkopuolinen asiantuntija

Lisätietoa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sivusto sisäilmasta

<https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/sisailma>

Työterveyslaitoksen sivusto ohjeista työpaikoille liittyen sisäympäristöön

<https://www.ttl.fi/tyoymparisto/sisaymparisto/sisailma/sisaymparisto-ohjeita-ja-tyokaluja/>

Työterveyslaitoksen sivusto viestinnästä

<https://www.ttl.fi/tyoymparisto/sisaymparisto/sisailma/viestinta-sisailma-asioissa-avainasemassa/>

Työterveyslaitoksen oppimateriaali työpaikoille

www.ttl.fi/sisailmatyopaikalla

Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos (THL 2015)

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126936/URN_ISBN_978-952-302-505-9.pdf

Ohje koulun ja päiväkodin olosuhdevalvontaan, terveyshaitan ennaltaehkäisemiseen sekä selvittämiseen (Valvira 2018)

https://www.valvira.fi/documents/14444/261239/Koulu_ja_paivakotiohje.pdf/f334041d-c6f3-fe0a-daa5-78a76ae6a216

Kosteus- ja mikrobivaurioituneiden rakennusten korjaus –opas (YM 2019)

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161855>

Tietoa työsuojelutoiminnasta

www.tyosuojelu.fi